

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan **avečer**, izimši nedelje in praznike ter velja po pošti prejeman za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od štiristopne pet-črte po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravnistvu naj se blagovoljijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Naša cenzura.

(Inhibirana brzojavka „Slov. Narodu“.)

Naš dunajski poročevalec nam piše:

Tu na Dunaju se je razuzela živahna agitacija zoper svojevolsko gledališko cenzuro, katera ne pripusti, da se kaka igra predstavlja, če na primer katera nastopajočih oseb pravi, da se sme v petkih jesti „beefsteak“ samo če se prekrsti v „omeleto“.

Taka cenzura je gotovo smešna, a ne pojavlja se samo glede gledališča, nego tudi glede brzojavov. Tudi brzojavi morajo pasirati neke vrste „črni kabinet“ in vsak brzojavni cilijal je opravičen začeti in dognati „objektivno postopanje“, zoper katero ni pritožbe. Muž razsoja kot prva in zadnja instanca, kaj je državi nevarno in kaj ne, ter konfiskuje, ne da bi imel kako odgovornost, kar se mu zdi, sklicuje se na člen 7. mejnarodne brzojavne pogodbe.

V ponedeljek popoldne ob 2. uri sem oddal brzojav na „Slovenski Narod“ v katerem sem javljal:

1. Da je umrl avstrijski poslanik v Atenah baron Kosjek; 2. da se vest, o potovanju grofa Goluchowskega v Rim oficijozno dementuje; 3. da je bilo poročilo iz Budimpešte glede naprave novih jeklenih topov uradoma razglašeno kot neistinito; 4. da je bila več sto dunajskim začasnim učiteljem služba odpovedana; 5. da dež. zbor češki ni bil sklepčen in da bo v prihodnji seji, v četrtek, razprava o vladnem reskriptu.

Ob 5. uri sem dobil samo na svoje ime adresovano — besede „gospod“ menda pri brzojavnem uradu ne poznajo — obvestilo, da je bil moj brzojav inhibiran.

Mudil sem se bil po oddaji brzojava še celo uro na brzojavnem uradu, lahko bi bil torej koj tam dobil naznanilo, da je bila brzojavka inhibirana, tako da bi bil lahko odprsal drug brzojav. A to se ni zgodilo. V nas pač ne poznajo takih obziriv, kakor na Francoskem ali na Ruskem.

Čudoma sem se vpraševal, kateri del brzojava, je bil nevaren državi in evropskemu miru. Da je občinski svet dunajski več sto učiteljem lakkega srca vzel veakdanji kruh, to pač ni bil povod, niti,

da so bili člani češkega dež. zbora tako malomarni, da radi njih malomarnosti ni bil dež. zbor sklepčen. Neverjetno je tudi, da bi bila nastala vsled smrti barona Kosjeka kaka revolucija, torej se je mogel brzojavni urad spodtikati le ob ostalih dveh poročilih, konfiskoval je torej dva dementija, o katerih je bilo izrecao povedano, da sta iz uradnega vira.

Zakaj sta bili ti dve točki konfiskovani? Tega pač ni smeti vprašati avstrijskega cenzorja, ker odgovora ni dobiti od njega!

Vpraševal sem tu in tam, hodil od Poncija do Pilata, ali pojasnila nisem dobil in še sedaj ne vem, kaj je bilo v moji brzojavki državi nevarnega povedano.

Cenzor pač misli: „Slovenskemu Narodu“ itak ni pomagano, tudi če izve, zakaj je bila brzojavka inhibirana. Ali pri tem ne sme ostati. Stvar se mora ugne ad finem dognati, iz specijelnih, iz principijelnih in iz materijelnih oziriv.

Domnevam, da je bil brzojav konfiskovan radi poročila o novih jeklenih topovih, ker kaj drugega absolutno ni bilo mogoče konfiskovati. A kdo je dal cenzorju pravico, konfiskovati tudi ostale dele brzojava in tako listu provzročiti faktično škodo? Tako se niti na Ruskem ne postopa, kajti tam eliminira brzojavni urad le tisti del brzojava, kateri se mu zdi nevaren, ostali del pa odpravi praviloma.

Kaj bi rekli spodje pri brzojavni upravi, ko bi jih „Slovenski Narod“ tožil na odškodovanje?

V meritornem oziru je pripomniti, da so vest glede naprave jeklenih topov priobčili takajšnji jutranji listi, ne da je kateri iz njih zapadel konfiskaciji, kar je dokaz, da tudi tankočutni državni pravdnik tega naznanila ni zmatral nevarnim Avstriji.

Ako bi bil brzojavni cenzor konfiskoval a firmativno poročilo o novih jeklenih topovih, bi bilo še oprostljivo, saj je po razlagi gospodov Schönborn, Krall in Gleispach dovoljeno, da jeden cenzor to konfiskuje, kar se drugemu ni zdelo nevarno, kajti „objektivno postopanje“ obstoji ravno v tem, da vsak po svojem subjektivnem mnenju postopa.

Toda, da je bil konfiskovan dementi tega

poročila o topovih in sicer uradni dementi, da je bil inhibiran brzojav, kateri je naznanjal, da je neresnična tista vest, ki je na sebi morda nevarna, torej brzojav, kateri naj državljano pomiri, to je horendno!

Taka praksa mera ubiti ugled avstrijske brzojavne cenzure. Cenzor je najbrž le površno čital brzojavko, čital nekaj o novih topovih, in brzojav konfiskoval. Toda mi ne maramo biti žrtev prevelike gorečnosti in površnosti uradnikov in ker je tako postopanje v nas uprav tipično in zagadatelj splošnega pomena za vso žurnalistiko, potegovali se bodemo za svojo pravico do skrajne dopustne meje. Prijavljamo pa ta slučaj, da občinstvo iz njega razvidi, s kakimi težavami se ima boriti avstrijsko časopisje.

Državnozborske volitve.

Za peto kurijo bodo na Kranjskem volili vrhniški sodiški okraj na Vrhniki, ribniški in velikolaški v Ribnici, kočevski v Kočevju, črnomaljski v Črnomlju, metliški v Metliki, novomeški v Novem mestu, trebanjski v Trebnjem, žužemberški v Žužemberku, krški in kostanjeviški v Krškem, radeški v Radečah, mokronoški v Mokronogu, litijski v Litiji, zatiški v Zatičini, kamniški in brdski v Kamniku, kranjski in škofjeloški v Kranju, tržiški v Trzinu, radovljiški in kranjskogorski v Radovljici, idrijski v Idriji, cerkniški in loški v Cerknici, postojnski in ilirskobistrijski v Postojini, senožeški v Senožečah in vipavski v Vipavi.

V Istri baje kandiduje v peti kuriji dr. Laginja. Vsaj nemškimi listom se tako poroča. Italijani so začeli hudo agitacijo proti gg. Spinčića in Laginji in že goje nado, da zmagajo v Istri z vsemi kandidati, kar se pa jim pač ne poseči.

V Trstu ne kandiduje za peto kurijo od slovenske strani, kakor se je s prva govorilo, urednik Jakič, temveč g. Nabergoj. Ialjni imajo pred to kandidaturo nek strah. Če tudi slovenski kandidat ne zmaga, a utegne dobiti mnogo glasov, kar bi dokazovalo, da Trst ni tako italijansk, kakor želi

LISTEK.

Prirodopisni in tehniški razgled.

Piše J.

XVIII.

Naše gospodinje tožijo, kako so jajca draga in strahoma konstatirajo vsak teden, koliko jih je sedaj za „jeden groš“. Kaj bi pa rekle, ko bi znale, kako so se meseca aprila minolega leta prodajala različna ptičja jajca na neki javni dražbi v Londonu! Seve, da so bila ta jajca nekaj posebnega — bila so namreč od ptičev, ki ne živé več na zemlji, in katere je lakomni človek že pred mnogimi leti iztrebil in pokončal. Jajce crjaškega severnega alka (Alca impennis), ki je izmrl stoprav v tem stoletju, je kupil nekdo za 1900 gld., čeravno je bilo počeno. Jajce izmrlega tiča-velikana stepyornis maximus z Madagaskarja je šlo za 500 gld. Tako jajce ima vsebine za 5—6 nojevih ali za 150 kurjih jajc. Nepočeni eksemplari se plačujejo danes do 3600 gld.

V velikanskih industrijalnih podjetjih stoji Amerika v prvi vrsti; to je obče znana stvar, a če smo tudi vajeni, ameriške razmere z večjim vatlom meriti, kakor pri naši stari Evropi, izvajajo

nam novo crjaška podjetja onkraj velike vode vedno še novo začudenje. Tako so počeli pred malo meseci polagati pri Pittburgu plinove cevi, ki po svojih dimenzijah in po skupni dolžini daleč nadkričujejo vsa primerna podjetja starega sveta. Vsa cevna mreža bode merila nad 1600 km. Nove cevi, katere sedaj polagajo, so dolge 160 km ter vodijo čez znana plinova polja Zapadne Virginije. Več kakor 1000 mež je imelo s konji leto in dan opraviti s to progo, ki velja okroglih 8 milijonov mark. V prvem, 22 5 km dolgem oddelku imajo cevi skoraj jeden meter premera ter leže 1.2 m globoko v zemlji. Podsljček tega oddelka, mereč le 8 km ima za polovico tanjše cevi; oke progi ležite na ravnini in sta delali težave le zaradi orjaških cevni dimenzij in velike globodine, v kateri leže. Zadnji kos, ki je 130 km dolg, pa je speljan čez strmo gorovje in to delo je bilo najtežje. Posamične cevi so z velikimi težavami zveleli kvišku in sedaj jih še polagajo v kamenita gorska tla. Dovoršenih je že približno 80 km. — Ta orjaški plinovod bode speljal one silne množine podzemnega, natornega plina, ki se nahaja pod površjem Zapadne Virginije v obiljdeni, industrijalne kraje, kjer ga porabijo na raznovrstne načine.

Tu omenjamo, da projektirajo ruske družbe še

daljšo cevno progo za pretakanje petroleja. Cevi imajo vezati Batum in Mihajlovo, ter bodo dolge 228 km. A speljali jih bodo po ravnem in dimenzije bodo v primeri z ameriškimi le majhne, tako da se velikost dela ne more primerjati s Pittburškim podjetjem.

Proučenje in porabo raznovrstnih kovinskih zlitin se širi od dne do dne. Tudi znana „Delta-kovina“ se je v novejšem času povzpela do sirce porabe. Delta kovina je zlitina železa, bakra in cinka, ali nekaka med (mesing), v kateri je jedna četrtina ali jedna tretinja cinka nadomeščena z železom, tako da je v Delta kovini 25% železa ali še nekoliko več. Na to kovino ima A. Dick & C. v Düsseldorfu patent. Delta-kovina je zlato rumena, kovna, jako trda zmes, ki se zamore izvrstno likati. Trgoporna trdnost ji je 58 8 kg na kvadratni milimeter, razteznost pa znaša 12.3 do 18.3 odstotke. Zanimivo je, da delta kovina skoraj nič ne oksidira v slani morski vodi. Zato jo vedno bolj rabijo v izdelovanje vijakov za parnike, in kakor poročajo listi, je v najnovejšem času J. Pohl-ovo ladjetalnica v Kolinu zgradila celo ladijo iz delte-kovine. Ladija se je peljala po Renu navzdol čez Zaidersko jezero, Dollart, po Ems Jade kanalu v Wilhelmshaven in od tod po viharjem Severnem Merju v Cuxhaven;

